

El nacionalisme polític valencià davant el nou segle

El segle XX va començar sota el signe de la mortificació de l'ésser d'Espanya. Va ser llavors quan, a recer de l'impuls regionalista català, el doctor Barberà va despertar la "Morta Nacionalitat" (Llombart, Tomàs i Martí) per exposar-la de cos present per si els seus afligits familiars la ressuscitaven, reinventaven o acomodaven als nous temps.

Durant tres dècades, el dualisme entre el populisme innocu (llorentinisme) i les formulacions mimètiques de la catalanitat (la Declaració Valencianista de 1918) amb prou feines va aconseguir un lleu ressorgiment de les lletres i alguns textos tòpics, perquè el cor valencià ja era transplantat i bombava sang al ritme de l'espanyolisme, de comú acord dinàstics, catòlics emergents, republicans multicolors i obrers anarquistes i socialistes. Hi hagué prou que els sequaços valencians del règim de Primo de Rivera descobriren la banalitat com a sucedani de l'essència per obrir el solc d'una altra dualitat lamentable: la valencianitat com a folklore contra la valencianitat com a part de la catalanitat. I d'aquesta fissura, la II República, esclava aquí especialment del clivatge dreta/esquerra, catolicisme/laïcisme i reacció/revolució, va relegar la qüestió de la identitat nacional emergent submergint-la en un conflicte menys tens del que s'ha pensat a propòsit de l'Estatut d'Autonomia que no va arribar mai (Alfons Cucó).

Per això el franquisme, en un llarg període d'anestèsia dels espais mentals estancs dels valencians, va aconseguir esborrar amb facilitat la petja dels dèbils precedents que haurien pogut ser útils per encarar la tornada a les llibertats.

Quan el moviment democràtic d'oposició al franquisme va descobrir el valor de la nacionalitat i del nacionalisme entre els valencians, no va ser mitjançant el recurs a l'arqueologia política, sinó adscriuint-se a un reeditat i ara més elaborat discurs mimètic de la catalanitat. I, per això, el que va ser el fenomen més espectacular en segles del ressorgiment de la cultura autòctona, el fusterianisme, es va estavellar, quan va saltar a l'arena política, contra el cor blindat a base de pedres d'El Escorial, la Giralda o el Pilar de la majoria dels valencians, cosa que va donar lloc a un inaudit despertar negatiu de les fosques consciències que quasi va acabar (en la Batalla de València) amb les expectatives d'obtenir un Estatut d'Autonomia digne.

Començarem el segle a l'ombra del fracàs d'una determinada Espanya; l'acabem amb quasi dues dècades de descentralització política, i amos d'un modest autogovern. La tasca del nou segle serà sens dubte donar sentit i projecció històrica a l'autogovern, apreses les amargues lliçons de la nostra història. Significa la conclusió que difícilment es pot esperar un salt qualitatiu en les formulacions del nacionalisme polític valencià més enllà de donar sentit amb la seua crítica intel·lectual al paper de les institucions autonòmiques?

És que, per tant, si fóra així, el nacionalisme polític no aconseguiria convertir-se en alternativa de poder, i amb molt d'esforç podria mantenir la lleialtat i reproducció de les seues clientele? Que no hi ha lloc, ni a la curta ni a mitjà termini per a l'esperança d'aconseguir democràticament un marc jurídic-polític qualitativament diferent de l'atorgat per

la Constitució vigent? Que el nacionalisme valencià s'allunya del triomf polític, i ni tan sols es pot assegurar la pròpia continuïtat si es manté en els seus paràmetres actuals?

Solament una comprensió assenyada pot conduir a lectures menys pessimistes i a apostes fortes per a eixir del mal pas. El conjunt del nacionalisme valencià (no uns sigles específiques) arriba al nou segle amb el fracàs del fusterianisme en allò polític, la triple divisió dels nacionalistes a propòsit de la nació de destinació —el Regne de València, antitètic de la catalanitat; el País Valencià, confusament equidistant d'Espanya i de Catalunya; i la Nació Catalana, comuna als qui parlem la mateixa llengua—, i l'assentament aclaparador d'una consciència identitària espanyola entre els valencians, mentre que en l'àmbit cultural el paper del conflicte polític a propòsit de la identitat de la llengua pròpia (llengua valenciana *versus* llengua catalana), encara que no haja pogut evitar l'auge i l'esplendor de la recuperació del valencià per a l'ensenyament, l'administració i els àmbits de prestigi, hauria llatat perniciosament la naturalitat amb què, en altres circumstàncies, el fet lingüístic hauria donat entitat a la formulació del constructe polític nacionalista.

La llengua. L'escandalosa divisió entorn de la identitat lingüística va ser la filigrana política amb què la dèbil consciència diferenciada del poble valencià va ensopegar en el camí. Aquest clivatge va propiciar silencis estratègics, mentires tàctiques, fracassos polítics, també crides a la moderació nacionalista responsable i, sobretot, secreció de dos

pols perfectament equidistants de l'òptim espanyol: el catalanisme polític, legítimament alineat amb la construcció de la Nació Catalana (però políticament inoperant) i el blaverisme reaccionari i trampós, d'impossible destinació nacional valenciana (que tot i això va aconseguir un èxit polític episòdic que va condicionar la política valenciana), van constituir durant més de vint anys el tàndem que permetia l'alineament de les majories polítiques valencianes en tebis i suposats nacionalismes culturals

na nació, i per què, ni tan sols la seua clientela, acostumada a ser-li infidel, rebel, deslleial i aclaparadorament crítica, hi romandrà. Perquè, i aquest és un altre drama del contenciós, entre aquest públic persisteix un codi confús de lleialtat/deslleialtat: d'una banda als qui no van abandonar mai l'horitzó polític de la catalanitat els va malament prestar suport al nacionalisme polític, a l'únic existent i, sovint, fins i tot s'estimen més altres, com a mal menor (EU, PSPV) o, simplement, abdiquen de la

control, en aspectes percebuts com a prioritaris. Per això, per exemple –i mentre no es resolga el conflicte polític a propòsit de la llengua–, que al nacionalisme li corresponga insistir en els camins que alliberen l'instrument dels curts circuits, no significa que tinga assegurada la continuïtat com a competidor amb expectatives. Que a pesar de tot l'avanç del castellà entre els valencians com a llengua competidora primada institucionalment i jurídicament permeta al nacionalisme representar la posició

de l'igualitarisme lingüístic tampoc no li assegura la continuïtat. Que, a més, el nacionalisme assumisca reivindicacions de sectors en regressió víctimes de polítiques agressives foranes o interiors, perquè els actors més importants de valor polític contrastat estan en millor posició per assumir els interessos d'aquesta agregació d'agregats.

Perquè aquest nacionalisme polític que subsisteix submergit en un discurs confús i empaitat per tot arreu puga reproduir-se i créixer és recepta de llibre que necessita tenir poder, o condicionar el poder d'altres actors polítics; cosa que fins avui no ha aconseguit. Després de quatre lustres de règim obert es va donar la successió en el poder de tres grans partits (UCD, PSOE, PP) i la posició condicionant de tres més

(PCPV-PCE, CDS i UV) sense que hagen millorat substancialment les posicions de poder real dels nacionalistes. I per assolir poder el nacionalisme polític valencià ha de resoldre l'ambigua posició que ocupa en el mercat ideològic, en l'aparador en què es responen les preguntes bàsiques: Quina nació? Quins objectius pel que fa a la construcció d'aquesta nació? Quins aliats? Quina clientela? I després, és clar, tota la resta: En la dreta? En l'esquerra? Liberals? Socialistes?

La construcció política de les nacions, doncs, no és un assumpte per a afeccionats.

Vicent Franch

Professor de Ciència Política de la UV



Manifestació nacionalista a València, el passat 6 de maig. Es rememorava el 25 d'Abril, la data de la Batalla d'Almansa, que significa la pèrdua dels turs valencians.

(PSPV-PSOE), simulades i aparents incursions en el "valencianisme" polític (PP), o cadètiques reflexions teòrico-pràctiques (UPV) per al perplex públic d'un nacionalisme polític valencià orfe de nació o confusament identificat en la cambra fosca de la seua clandestinitat ideològica amb la nació del somni fustèria, viscuda com un pecat i muts per a pronunciar el nom de la seua nació, que va acabar dient-se "no sap, no contesta".

I aquest va ser el drama que no cessa. Segrestada oficialment per la força de les evidències (el rebuig social) la Nació Catalana com a nació a construir, el nacionalisme polític valencià no té nació que li escriba, com aquell coronel de la novel·la. Per això, si ajorna *sine die* la seua inevitable obligació d'explicar qui

política (PSAN, o allò que en quede); d'una altra banda, als perplexos seguidors d'un nou nacionalisme, ni políticament catalanista (per inconvenient), ni blaver (per decència), ni espanyol (per obvietat), com que no troben clarament la nació de referència que els permeta construir un discurs fluid, creïble, encomanadís i competitiu en el context en què s'ha de moure la seua acció, els assalta el dubte i es tornen poc operatius (BNV). En el mercat polític no hi ha preu si no hi ha valor, és a dir, que el suport social es concedeix *grosso modo* als qui no faran perillar aquells pactes bàsics que donen estabilitat al sistema; i, d'entre tots, a aquells que, amb la seua presència en els àmbits de representació i poder, asseguruen atenció adequada, o